

**Установа адукацыі
«Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Францыска Скарыны»**

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Прарэктар па вучэбнай рабоце

_____ А.В. Крук
(подпіс)

_____ 2017 г.

**ПРАГРАМА
ўступных выпрабаванняў па дысцыпліне
«Методыка выкладання мовы»**

для выпускнікоў устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі па спецыяльнасцях «Беларуская мова і літаратура», «Руская мова і літаратура», «Замежная мова (з указаннем мовы)», «Дашкольная адукацыя», «Музычная адукацыя», «Пачатковая адукацыя», якія паступаюць на скарочаны тэрмін атрымання адукацыі

АЎТАР-СКЛАДАЛЬНІК:

З.У. Шведава – дацэнт кафедры беларускай мовы, кандыдат філалагічных навук, дацэнт.

Праграма ўступных выпрабаванняў складзена згодна з тыповымі вучэбнымі праграмамі, якія зацверджаны Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь для устаноў, якія забяспечваюць атрыманне сярэдняй спецыяльнай адукацыі.

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай беларускай мовы (пратакол № 7 ад 14.03.2017 г.);

саветам філалагічнага факультэта
(пратакол № 7 ад 17.03.2017 г.).

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Праграма ўступных выпрабаванняў па дысцыпліне «Методыка выкладання мовы» прызначана для выпускнікоў устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі па спецыяльнасцях “Беларуская мова і літаратура”, “Руская мова і літаратура”, “Замежная мова (з указаннем мовы)”, “Дашкольная адукацыя”, “Музычная адукацыя”, “Пачатковая адукацыя”, якія паступаюць на скарачаны тэрмін навучання.

Змест праграмы арыентаваны на падрыхтоўку абітурыентаў да паспяховай здачы ўступных выпрабаванняў.

У выніку здачы ўступных выпрабаванняў абітурыенты павінны прадэманстраваць

веды:

- мэта, задачы, прынцыпы, метады і прыёмы навучання беларускай мове малодшых школьнікаў;

- формы арганізацыі вучэбнай і пазакласнай работы па беларускай мове;

- класіфікацыя тыпаў урокаў беларускай мовы ў пачатковай школе, асноўныя патрабаванні да іх;

- планаванне работы па беларускай мове ў пачатковай школе;

- развіццёвыя магчымасці прадмета “Беларуская мова”, яго выхавальнае значэнне;

- змест і методыка навучання грамаце;

- змест і методыка работы па вывучэнні фанетыкі і графікі, складу слова і элементаў словаўтварэння, марфалогіі, сінтаксісу і пунктуацыі, арфаграфіі;

- змест і методыка работы па развіцці маўлення на ўроках беларускай мовы ў пачатковай школе;

ўменні:

- фарміраваць пазнаваўчую актыўнасць вучняў, іх маральныя і этычныя якасці ў працэсе вывучэння роднай мовы;

- фарміраваць камунікатыўную культуру малодшых школьнікаў;

- развіваць практычныя ўменні і навыкі правільнага ўжывання беларускай мовы;

- узбагачаць слоўнікавы запас вучняў, фарміраваць засваенне вымаўленчых нормаў, правілаў правапісу, авалоданне каліграфічнымі навыкамі.

Уступныя выпрабаванні па дысцыпліне «Методыка выкладання мовы» праводзяцца ў форме экзаменацыйных заданняў двух узроўняў складанасці: 6 заданняў – першы ўзровень, 6 заданняў – другі ўзровень па тэмах, прыведзеных у змесце праграмы.

ЗМЕСТ ПРАГРАМЫ

Агульныя пытанні метадыкі выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах

Метадыка навучання беларускай мове як навука.

Мэта, задачы, прынцыпы навучання беларускай мове малодшых школьнікаў.

Метады навучання беларускай мове малодшых школьнікаў.

Формы арганізацыі вучэбнай і пазакласнай работы па беларускай мове.

Класіфікацыя тыпаў урокаў беларускай мовы ў пачатковай школе, асноўныя патрабаванні да іх.

Планаванне работы па беларускай мове ў пачатковай школе.

Каляндарна-тэматычны план, паўрочныя планы.

Ужыванне новых педагагічных тэхналогій на ўроках беларускай мовы.

Беларуская мова як вучэбны прадмет у пачатковых класах

Значэнне беларускай мовы ў сістэме школьнай адукацыі, у фарміраванні інтэлектуальна развітай асобы.

Задачи навучання мове ў пачатковых класах. Змест адукацыі па мове ў сучаснай школе. Месца роднай (беларускай) мовы ў вучэбных планах і праграмах агульнаадукацыйнай школы (пачатковыя класы). Пераемнасць і перспектыўнасць у навучанні.

Прынцыпы пабудовы праграмы па беларускай мове ў пачатковых класах. Раздзелы праграмы, змест, сістэма размяшчэння вучэбнага матэрыялу; патрабаванні да ведаў, уменняў і навыкаў па гадах навучання.

Развіццёвыя магчымасці прадмета “Беларуская мова”, яго выхавальнае значэнне. Агульнае і спецыфічнае ў раздзелах праграмы беларускамоўных і рускамоўных школ. Падручнікі і метадычныя дапаможнікі для пачатковых класаў, іх змест, прынцыпы пабудовы.

Змест і метадыка навучання грамаце

Значэнне і задачы работы па навучанні грамаце. Лінгвістычныя і псіхалагічныя асновы навучання грамаце. Псіхафізіялагічныя асаблівасці дзяцей шасцігадовага ўзросту і цяжкасці авалодання імі граматай.

Змест работы па навучанні грамаце. Арганізацыя працы ў падрыхтоўчы, асноўны і заключны перыяды навучання грамаце. Метады навучання грамаце.

Метадыка навучання каліграфіі. Навучанне пісьму ў асноўны перыяд навучання грамаце, метады і прыёмы навучання. Віды практыкаванняў. Тыповыя графічныя памылкі вучняў і іх папярэджанне. Прапедэўтычная праца граматыка-арфаграфічнага характару.

Тыпы ўрокаў у перыяд навучання грамаце, агульныя патрабаванні да іх. Выкарыстанне дыдактычных гульняў і займальных матэрыялаў на ўроках навучання грамаце.

Змест і методыка арганізацыі работы па чытанні (класным і пазакласным)

Чытанне як вучэбны прадмет у пачатковай школе. Значэнне і задачы урокаў чытання. Прынцыпы арганізацыі работы па чытанні.

Якасці навыкаў паўнаўвартаснага чытання і шляхі іх фарміравання.

Змест і прыёмы працы над літаратурным творам у пачатковых класах.

Праца па развіцці маўлення на ўроках чытання.

Значэнне, задачы і арганізацыя ўрокаў пазакласнага чытання. Прынцыпы адбору кніг для пазакласнага чытання. Асноўныя формы кіраўніцтва самастойным чытаннем. Віды работ, якія выкарыстоўваюцца на ўроках пазакласнага чытання. Урокі пазакласнага чытання на розных этапах навучання.

Змест і методыка работы па вывучэнні фанетыкі і графікі, складу слова і элементаў словаўтварэння, марфалогіі, сінтаксісу і пунктуацыі, арфаграфіі

Методыка работы па навучанні асновам фанетыкі і графікі

Задачи і змест работы па навучанні фанетыцы і графіцы ў пачатковай школе. Метадычныя асновы працы па вывучэнні фанетычных з'яў і графікі беларускай мовы. Парадак правядзення гукавога і гука-літарнага аналізу. Асаблівасці працы над фанетычнай бокам беларускага маўлення ў школах Беларусі.

Методыка работы па вывучэнні складу слова і элементаў словаўтварэння

Змест і этапы работы па вывучэнні складу слова. Сутнасць словаўтваральных паняццяў, якія вывучаюцца ў пачатковай школе. Словаўтваральныя практыкаванні, іх роля і месца ў пачатковым курсе беларускай мовы. Навучанне малодшых школьнікаў умению разбіраць словы па саставу.

Методыка работы па вывучэнні часцін мовы

Значэнне, задачы і змест работы па вывучэнні часцін мовы (назоўнік, прыметнік, дзеяслоў, займеннік, прыслоўе, прыназоўнік, злучнік). Сутнасць граматычных паняццяў, якія вывучаюцца ў пачатковай школе, спецыфіка засваення іх малодшымі школьнікамі. Этапы працы над паняццем. Умовы, якія забяспечваюць засваенне граматычных паняццяў. Граматычныя практыкаванні, іх віды.

Методыка працы па вывучэнні элементаў сінтаксісу і пунктуацыі

Значэнне, задачы і змест работы па вывучэнні элементаў сінтаксісу і пунктуацыі. Праца па фарміраванні сінтаксічных паняццяў «сказ», «словазлучэнне», «члены сказа», «дзеійнік», «выказнік», «даданыя члены», «аднародныя члены сказа». Азняямленне малодшых школьнікаў са складаным сказам.

Сінтаксічныя практыкаванні, іх віды.

Навучанне малодшых школьнікаў ўжыванню знакаў прыпынку ў канцы сказа, пры аднародных членах, зваротку.

Методыка работы па навучанні арфаграфіі

Значэнне, задачы і змест работы па навучанні арфаграфіі. Прыёмы выпрацоўкі правапісных уменняў і навыкаў з улікам прынцыпаў сучаснай беларускай арфаграфіі, характару напісанняў, этапаў навучання.

Асноўныя прыёмы працы з арфаграфічным правілам. Фарміраванне ў вучняў умення прымяняць арфаграфічныя правілы на пісьме, улічваць тэарэтычныя звесткі, атрыманыя пры вывучэнні фанетыкі, марфемнай будовы слова, граматыкі.

Арфаграфічныя практыкаванні, іх віды. Праца па папярэджанні і выпраўленні арфаграфічных памылак.

Змест і методыка работы па развіцці маўлення на ўроках беларускай мовы ў пачатковай школе

Мэта, задачы, асноўныя напрамкі работы па развіцці маўлення малодшых школьнікаў.

Методыка ўзбагачэння слоўнікавага запасу і граматычнага ладу мовы вучняў. Віды лексічных і сінтаксічных практыкаванняў, накіраваных на развіццё маўлення малодшых школьнікаў.

Методыка азнаямлення з паняццямі «тэкст», «тэма», «галоўная думка выказвання», «загалавак», фарміраванне ў вучняў уменняў аналізаваць тэкст, вылучаць яго структурныя элементы, складаць уласныя тэксты на зададзеную тэму.

Пераказ як від працы па развіцці звязнага маўлення вучняў. Віды пераказаў, агульныя патрабаванні да вусных і пісьмовых пераказаў. Асаблівасці працы над падрабязным, сціслым, выбарачным і творчым пераказам. Лексічная, граматычная, арфаграфічная і пунктуацыйная работа пры падрыхтоўцы пераказаў, папярэджанне памылак. Структура ўрока напісання пераказу. Напісанне і праверка пераказаў вучнямі.

Сачыненне як від працы па развіцці звязнага маўлення вучняў. Класіфікацыя сачыненняў. Методыка навучання напісанню сачыненняў: збор матэрыялу, яго сістэматызацыя і абагульненне, вызначэнне зместу будучага выказвання, складанне плана. Лексічная, граматычная, арфаграфічная і пунктуацыйная работа пры падрыхтоўцы сачынення, папярэджанне памылак. Структура ўрока напісання сачынення.

Класіфікацыя памылак у пісьмовых работах вучняў. Характарыстыка памылак у змесце, маўленчых, граматычных, арфаграфічных і пунктуацыйных памылак. Улік памылак пры праверцы пісьмовых работ вучняў пачатковай школы.

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

РЭКАМЕНДАВАНАЯ ЛІТАРАТУРА

Асноўная

1. Методыка выкладання беларускай мовы ў пачатковых класах / Пад. рэд. А.П. Шанько. – Мінск, 1986.
2. *Падгайскі, Л.П.* Методыка беларускай мовы: Граматыка, правапіс: 1–3 кл. / Л.П. Падгайскі. – Мінск, 1981.
3. *Паўлоўскі, І.І.* Моўная адукацыя малодшых школьнікаў: тэарэтыка-дыдактычнае даследаванне / І.І. Паўлоўскі. – Мінск, 1998.
4. *Яленскі, М.Г.* Лінгвадыдактычная парадыгма асобасна арыентаванага навучання мове ў сучаснай школе / М.Г. Яленскі. – Мінск, 2002.

Дадатковая

1. Актуальныя праблемы развіцця сучаснай методыкі выкладання беларускай мовы / Пад навук. рэд. В.П. Протчанкі, М.Г. Яленскага. – Мінск, 2003.
2. *Ворожбитова, А.А.* Начальное лингвориторическое образование: Методика преподавания русского языка: Таблицы, схемы, алгоритмы: учеб.-метод. пособие / А.А. Ворожбитова. – М., 2002.
3. *Катонова, Е.М.* Методика преподавания русского языка в начальной школе: курс лекций / Е.М. Катонова. – Минск, 2005.
4. *Лукашук, М.П.* Развіццё мовы вучняў пачатковых класаў / М.П. Лукашук. – Мінск, 1980.
5. Нетрадыцыйныя падыходы да навучання мове і чытанню малодшых школьнікаў / Склад. Г.М. Канцавая, А.В. Сазановіч. – Брэст, 2003.
6. *Падгайскі, Л.П.* Развіццё мовы вучняў пачатковых класаў / Л.П. Падгайскі, Я.М. Івашуціч. – Мінск, 1979.
7. *Протчанка, В.У.* Навучанне пераказу ў пачатковай школе / В.У. Протчанка, Я.М. Лаўрэль. – Мінск, 1995.
8. *Сторажава, Н.А.* Мова твая і мая: Вучу дзяцей па-беларуску / Н.А. Сторажава. – Мінск, 1993.